

Informacija o dopuni Nominacionog dosijea za upis Bokeljske mornarice na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva

Crna Gora je 2018. godine nominovala Bokeljsku mornaricu za upis na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva, što je i prva kandidatura Crne Gore ka UNESCO u oblasti nematerijalnog nasljeđa.

Predaji nominacije je prethodilo ratifikovanje UNESCO Konvencije o zaštiti i očuvanju nematerijalne kulturne baštine (2009. godina); usvajanje Zakona o zaštiti kulturnih dobara (2010. godina); organizovanje radionice o popisu nematerijalne baštine koja ja realizovana u saradnji sa UNESCO kancelarijom iz Venecije (2011. godina); realizacija projekta Popisa nematerijalne kulturne baštine na teritoriji Crne Gore (2012. godina); izrada Elaborata i upis Bokeljske mornarice u Registar kulturnih dobara (2013. godina) i organizovanje radionice o izradi nominacionog dosijea za upis dobra na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva (mart 2017. godine), koju su vodili UNESCO eksperti, a kojom je i otpočeo proces pripreme nominacije Bokeljske mornarice.

Ideja o nominaciji potekla je od same organizacije Bokeljska mornarica, kao snažna potreba za međunarodnom potvrdom kulturnih vrijednosti koje su joj 2013. godine obezbijedile status kulturnog dobra od nacionalnog značaja. Pristanak zajednice za nominaciju ostvaren je kroz prikupljanje i formulisanje saglasnosti predstavnika Bokeljske mornarice, ali i šire lokalne zajednice Kotora i Boke Kotorske, koje su u kontinuitetu prikupljane u toku procesa nominacije i koje predstavljaju sastavni dio Nominacionog dosijea. U ovom procesu prikupljeno je 273 saglasnosti, od kojih svaka ističe da je riječ o nacionalnom blagu Crne Gore i o izuzetnom značaju Bokeljske mornarice za lokalnu zajednicu Boke kotorske. Pored navedenog, a kao dodatak samom tekstu Nominacionog dosijea, pripremljen je i film u kojem su prikazani ključni segmenti Bokeljske mornarice, koji imaju javni karakter: obilježavanje Dana Bokeljske mornarice (26. jun 2017. godine), obilježavanja dana opština Tivat i Kotor (21. novembar 2017. godine), *Lode* (27. januar 2018. godine), *Kađenje* (02. februar 2018. godine) i vanjska proslava Tripundanskih svečanosti (04. februar 2018. godine).

Nominacija je razmatrana na Međuvladinom komitetu UNESCO-a za nematerijalnu kulturnu baštinu, koji je održan u Bogoti, Kolumbija od 9. do 14. decembra 2019. godine, i ocijenjena sa „refferal“, što znači da je Nominacioni dosije vraćen na dopunu. Nominacija je prema ocjenama eksperata trebalo da pruži određena pojašnjenja u nekim od poglavlja, budući da je riječ o jednom od najkompleksnijih nematerijalnih dobara razmatranih na listi. Ministar Bogdanović, kao šef crnogorske delegacije na Komitetu u Bogoti, najavio je da će Crna Gora, uvažavajući ulogu i preporuke UNESCO, ispoštovati Odluku i nalaze Evaluacionog tijela i u najkraćem roku predati dopunu nominacije.

Rok za predaju dopunjenog Dosijea je 31. mart 2020. godine, a radna grupa sačinjena od članova iz Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Narodnog muzeja, Pomorskoj muzeja i Bokeljske mornarice, radila je na unaprijeđenju predatog teksta dosijea, u skladu sa UNESCO smjernicama, i to individualno i grupno, dok su materijali

razmatrani na sastancima na Cetinju (26. februara i 5. marta 2020. godine) i Kotoru (10. marta 2020. godine). Radna grupa je radila u proširenom sastavu, uz prisustvo predstavnika Ministarstva vanjskih poslova, direktora Uprave za zaštitu kulturnih dobara i Generalnog direktora Direktorata za kulturnu baštinu Ministarstva kulture.

Na osnovu dostavljenih smjernica UNESCO, priloženi Nominacioni dosije sadrži promjene u skladu sa definisanim kriterijumima, i to:

- Za Kriterijum R.1, kojim države pokazuju da „element predstavlja nematerijalnu kulturnu baštinu kako je definisano u Članu 2 Konvencije“ – definisani nosioci i praktikanti nematerijalnog kulturnog dobra i dat koncizan opis elemenata koje dobro sadrži. Takođe, dodatno su objašnjenje društvene funkcije, povezanost elementa sa zajednicom i načini prenošenja. Objašnjeno je i da se kroz dosije ne štiti sama organizacija Bokeljska mornarica, već tradicija organizovanja mornara, sa pratećim elementima nematerijalne kulture, koji čine sastavni dio dobra.
- Za Kriterijum R.2, kojim države pokazuju da će „Upis ovog elementa doprinijeti obezbjeđivanju vidljivosti i svijesti o značaju nematerijalne kulturne baštine i da će ohrabriti dijalog, reflektujući tako kulturnu različitost širom svijeta i svjedočeći o ljudskoj kreativnosti“ – dodatno obrazloženo na koji način nominacija doprinosi vidljivosti nematerijalne kulturne baštine uopšte, i podizanju svijesti o njenom značaju na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou. Takođe, obrazloženo je koji segmenti dobra promovišu poštovanje kulturne različitosti i ljudske kreativnosti i ohrabruju dijalog između zajednica.
- Za Kriterijum R.3, kojim države pokazuju da „su mjere očuvanja osmišljene tako da mogu zaštititi i promovisati element“ – definisane su postojeće i novopredložene mjere zaštite nematerijalnog dobra, uz obrazloženje kako sami nosioci i država čuvaju ovaj element. Od predloženih mjera zaštite najznačajnije su: osnivanje Centra za nematerijalno nasljeđe; donošenje *lex specialisa* kojim bi se dodatno uredile mjere zaštite i očuvanja Bokeljske mornarice kao nematerijalnog dobra od izuzetnog značaja; organizovanje Stručnog savjeta Bokeljske mornarice, kao stalnog, stručnog tijela za sprovođenje mjera zaštite i očuvanja; nastavak aktivnosti usmjerenih na edukaciju, promociju i istraživanje elementa i poštovanje Statuta i Pravilnika o odori, činovima i nastupima organizacije, koje predstavlja temelj i garant očuvanja tradicionalnih vrijednosti.
- Za Kriterijum R.4, kojim države pokazuju da je „element nominovan u skladu sa najširim mogućim učešćem zajednice, grupe, ili, ukoliko je primjenjivo, pojedinaca u vezi sa ovim elementom, i uz njihov slobodni, raniji i svojevoljni pristanak.“ – dodatno obrazloženo učešće članova Bokeljske mornarice u rad Radne grupe za izradu Nominacionog dosijea, kroz sačinjavanje samog teksta dosijea i davanje mišljenja na prijedloge drugih članova Stručnog tima.

Cijeneći da jedna od smjernica UNESCO podrazumijeva i dobijanje ekspertske pomoći u toku samog procesa dopune Nominacionog dosijea, Ministarstvo kulture je u sklopu

međunarodne ekspertske saradnje zatražilo mišljenje eksperata iz nekoliko država, dok je posredstvom Ministarstva vanjskih poslova zatražena i najavljena pomoć eksperta iz Tunisa. Njihova mišljenja su integrisana u tekst dosijea, koji je usaglašen sa predstavnicima Bokeljske mornarice.

Prijedlog zaključaka:

1. Vlada Crne Gore je na sjednici od____ 2020. godine razmotrila i usvojila Informaciju o dopuni Nominacionog dosijea za upis Bokeljske mornarice na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva
2. Ovlašćuje se Ivan Ivanišević, ambasador Crne Gore u Republici Francuskoj i pri UNESCO da potpiše dopunu Nominacionog dosijea za upis Bokeljske mornarice na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva